

Juan de la Haba Morales i altres

MIGRACIONS EXTRACOMUNITÀRIES AL BAIX LLOBREGAT.

Aproximació a la realitat sociocultural de les noves migracions, en particular la marroquina.

Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, Consell Comarcal del Baix Llobregat, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.

JAUME BOTEY VALLÈS

Ressenyes



És un goig constatar com, amb els anys, hem anat aprenent a fer les coses ben fetes i en els temes d'immigració hem anat afinant criteris, metodologia d'anàlisi i propostes. Aquest volum del Consell Comarcal n'és una demostració. Es tracta gairebé d'una continuació, ara monogràfica sobre la migració marroquina, del magnífic volum número 5 d'aquesta mateixa col·lecció de *Materials del Baix Llobregat*, editat pel Centre d'Estudis l'any 1999, sobre les migracions a la comarca. No és en va que l'investigador principal i redactor del present informe, Juan de la Haba Morales, tenia ja en aquell volum un dels principals estudis.

En un primer capítol es descriuen les etapes de l'incre-

ment de la immigració i del seu volum actual, de la geografia de procedència, de la seva distribució actual a les poblacions del Baix, de la fragmentació social i del problema de l'habitatge. Els capítols següents tracten d'alguns dels conflictes més greus o més sentits pels immigrants: vivència de la família, rols de la dona, diferents models familiars; el problema de l'escolarització i les formes d'incorporació al sistema educatiu; la integració laboral, la discriminació, l'atur; la dimensió comunitària i la qüestió de la religió, etc. Es tracta d'una anàlisi fonamentalment sociològica, però no exclusivament. Hi ha molts elements culturals i de la metodologia de l'antropologia cultural. No es tracta només de la fotografia, sinó d'analitzar les causes i els criteris d'interpretació. I aquests només poden trobar-se, com no podia ser d'una altra forma, en les relacions estructurals en l'àmbit global i en l'àmbit local. Les causes que mantenen ara els immigrants en una situació de sobreexplotació, són les mateixes causes que van causar l'emigració, tot i que en aquest aspecte els autors s'hi detenen poc. El llibre acaba amb un molt feliç capítol de conclusions i amb el desig que es converteixin en línies d'actuació entorn de l'acollida i la recepció, en els àmbits laborals, entorn de l'escolarització i en els àmbits associatius.

Però cap investigació és neutra, i menys en un tema políticament tan delicat com aquest. En aquesta, com en aquell volum del Centre d'Estudis, queden clars els principis sobre els quals se sustenta. Principis que, d'altra banda, coincideixen amb els resultats de l'anàlisi sociològica. D'una banda, de manera implícita, hi ha la desmitificació d'alguns dels clixés o estereotips a través dels quals la nostra cultura llegeix el fenomen migratori. Per exemple, el clixé de la invasió. Tot i que n'hi ha una tendència creixent, estem parlant encara de l'insignificant 2% aproximadament de la població. O el clixé de la il·legalitat i la seva vinculació a la delinqüència. En el present volum no hi ha

un capítol específic dedicat al problema de la legalització i la vinculació a la llei d'estrangeria. Més aviat aquesta qüestió és considerada tema transversal i de manera indirecta és tractada en els capítols respectius. O el clixé de la competència en el mercat de treball. En primer lloc perquè, quantitativament, el volum de treballadors estrangers sobre el total de la població activa a la comarca oscil·la només entre el 2 i el 4%, però sobretot perquè a la comarca, com en altres llocs de Catalunya, es dona el que l'estudi anomena etnoestratificació o divisió ètnica del treball, segons la qual es produeixen reductes ocupacionals ètnics segons nacionalitats o zones geogràfiques de procedència que impliquen diferents formes de sobreexplotació laboral sobre els immigrants que de cap de les maneres serien tolerades pels treballadors autòctons. I així podríem seguir en relació amb la qüestió escolar, la qüestió de la salut, de la vida religiosa o de la vida associativa i models culturals. Perquè no es tracta de negar el xoc cultural, inevitable quan entren en contacte directe col·lectius d'identitats i de tradicions tan diferents, heterogenis i multiculturalment també a l'interior de cada un d'ells, sinó que es tracta de considerar la diversitat no com una dificultat sinó com una riquesa. El món present s'omple la boca parlant de la necessària unitat o igualtat social i de la diversitat social com una riquesa, però, contradictòriament amb el que s'afirma, es tendeix a la desigualtat social i a una uniformització cultural imposada. Els implícits del text són, en canvi, que tots som mestissos, el necessari respecte a l'altre sense que això signifiqui relativisme cultural, la dificultat per

trobar paràmetres universals de valoració de les diferents identitats, la necessitat d'acollida, etc. i, òbviament, la necessitat de polítiques que tendixin a la igualtat social.

Per sort, estudis d'aquestes característiques ens acosten a la realitat d'una manera –permeteu-me l'expressió– amorosa. I utilitzo aquesta paraula perquè, tractant-se de persones, d'iguals que nosaltres en drets i deures i que porten a sobre i a dintre seu tant de sofriment, és la que ara trobo que millor expressa la necessitat del respecte. Que vol dir respecte a la diferència i una política no assimilacionista (no exigim que deixin la seva cultura àrab o marroquina), i alhora necessitat d'igualtat en justícia, drets i deures, i una política d'integració social. És la perspectiva des de la qual escriuen i fan propostes els autors.

Avui més que mai, quan després de l'11 de setembre sembla que s'hagi desfermat sense controls la possibilitat de demonització, deformació i difamació del món àrab, quan de manera interessada hi ha qui vol identificar islam amb terrorisme, integrisme o absència total de qualitats morals o polítiques, per tal de poder prosseguir sense traves el seu propi terrorisme i fonamentalisme, estudis d'aquestes característiques són oportuns i imprescindibles. El capítol final de les implicacions pràctiques seria fàcil de convertir-lo en estratègies d'actuació si tothom, administracions i ciutadans, tinguéssim en relació amb l'altre, les actituds que tenen els autors i que els hem d'agrair.